

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра пропедевтики педіатрії та медичної генетики

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор з науково-педагогічної роботи
проф. М.Р. Гжегоцький




“25” 04 2019 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«СЕСТРИНСЬКА ПРАКТИКА»


підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
кваліфікації освітньої «Магістр медицини»
кваліфікації професійної «Лікар»
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 228 «Педіатрія»

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
пропедевтики педіатрії та медичної генетики
Протокол № 8
від “8” квітня 2019 р.
Завідувач кафедри



Проф. Личковська О.Л.

Затверджено
профільною методичною комісією
з педіатричних дисциплін
Протокол № 2
від “11” квітня 2019 р.
Голова профільної методичної комісії


Проф. Беш Л.В.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: канд. мед. наук, доцент кафедри пропедевтики педіатрії та медичної генетики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького Кулачковська І.Ю.

РЕЦЕНЗЕНТ: канд. мед. наук, доцент кафедри педіатрії № 2 Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького Дедишин Л.П.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Сестринська практика» складена відповідно до проекту Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 222 «Медицина», обговореного на XIII Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні питання якості медичної освіти» (12-13 травня 2016 року, м. Тернопіль) та примірного навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» у вищих навчальних закладах МОЗ України за спеціальністю 222 «Медицина» кваліфікації освітньої «Магістр медицини», кваліфікації професійної «Лікар».

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Під час «Сестринської практики» відбувається знайомство студента із роботою медичних закладів стаціонарного типу, контакт із хворими, формування морально-етичних основ подальшої професійної поведінки. Навчальна дисципліна «Сестринська практика» передбачає вивчення гігієнічних, профілактичних та лікувальних заходів, які входять до компетенції середнього медичного персоналу і застосовуються для створення комфортних умов перебування хворого у медичному закладі, сприяння якнайшвидшого одужання пацієнта, запобігання розвитку ускладнень, а також опанування найпростішими маніпуляціями надання першої медичної допомоги при невідкладних станах.

Засвоєння матеріалу базується на послідовному ознайомленні з особливостями реалізації вказаного обсягу дій у роботі терапевтичних, хірургічних та педіатричних відділень лікарень. Відповідно до цього практика у педіатричних відділеннях має назву «Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення»

Організація навчального процесу здійснюється за вимогами Європейської кредитно–трансферної системи

Назва практики	Кількість тижнів	Кількість кредитів / годин	Рік навчання, семестр	Вид контролю
«Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення)	1	1 кредит/ 30 годин	III курс VI семестр	Диференційований залік

Предметом виробничої практики «Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення) є комплекс заходів, спрямованих на

створення сприятливих умов успішного лікування хворих дітей, полегшення їх стану і задоволення основних фізіологічних потреб організму в умовах педіатричного стаціонару.

Міждисциплінарні зв'язки: відповідно до навчального плану, проходження сестринської практики передбачено у VI семестрі, коли студентом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, анатомії людини, фізіології, біоорганічної та біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, розпочато вивчення клінічних дисциплін – пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики педіатрії та загальної хірургії, з якими інтегрується програма виробничої практики. У свою чергу, сестринська практика формує засади вивчення студентом подальших клінічних дисциплін – внутрішньої медицини, педіатрії, хірургії, анестезіології та інтенсивної терапії, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами "по вертикалі" та формування умінь застосовувати знання з сестринської справи в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою практики «Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення) опанування студентом основних прийомів професійної діяльності медичної сестри на основі глибокого знання та розуміння особливостей функціонування організму хворої дитини з дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

1.2. Основними завданнями практики «Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення) є:

- засвоєння основних теоретичних знань, необхідних для організації комфортних умов перебування хворої дитини у стаціонарі та забезпечення необхідного догляду за нею на всіх етапах лікування;
- набуття основних професійних навичок середнього медичного персоналу в умовах педіатричного стаціонару та вмінь визначати й оцінювати загальний стан пацієнта, основні параметри його життєдіяльності та правила забезпечення життєвих потреб організму;
- формування у студентів морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворими дітьми.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє практика «Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення) (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті вищої освіти).

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

- інтегральна:

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

- загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
7. Здатність працювати в команді.
8. Навички міжособистісної взаємодії.
9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
10. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
13. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
14. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

- спеціальні (фахові, предметні):

1. Навички опитування та огляду пацієнта (СК1).
2. Навички надання екстреної медичної допомоги (СК9).
3. Навички виконання медичних маніпуляцій (СК11).
4. Здатність до ведення медичної документації (СК17).

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1.	Навички опитування та огляду пацієнта	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи, знати стандартні схеми опитування пацієнта.	Вміти провести бесіду з дитиною на підставі алгоритмів та стандартів.	Ефективно формувати комунікаційну стратегію при спілкуванні з пацієнтом. Вносити	Нести відповідальність за якісний збір отриманої інформації на підставі співбесіди, опитування та за

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
				інформацію про стан здоров'я дитини до відповідної медичної документації	своєчасне оцінювання загального стану здоров'я хворого
2.	Навички надання екстреної медичної допомоги	Мати спеціалізовані знання про будову тіла дитини, її органи та системи; алгоритм надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах (зупинка серця та дихання).	Вміти надавати екстрену медичну допомогу при невідкладному стані – проводити непрямий масаж серця та штучне дихання	Пояснити необхідність та порядок проведення лікувальних заходів екстреної медичної допомоги.	Нести відповідальність за своєчасність та якість надання екстреної медичної допомоги.
3.	Навички виконання медичних маніпуляцій	Мати спеціалізовані знання про дитину, її органи та системи; знання алгоритмів. Виконання медичних маніпуляцій, передбачених програмою.	Вміти виконувати медичні маніпуляції, передбачені програмою .	Обґрунтовано формувати та довести до пацієнта, фахівців висновки щодо необхідності проведення медичних маніпуляцій	Нести відповідальність за якість виконання медичних маніпуляцій.
4.	Здатність до ведення медичної документації	Знати систему офіційного документообігу в професійній роботі медичного персоналу, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології	Вміти визначати джерело та місце знаходження потрібної інформації в залежності від її типу; вміти обробляти інформацію та проводити аналіз отриманої інформації	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела та на підставі її аналізу формувати відповідні висновки	Нести відповідальність за повноту та якість аналізу інформації та висновків на підставі її аналізу.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.
- Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності
- Дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності.

- Використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для рішення типових завдань професійної діяльності
- Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності
- Здійснювати професійне спілкування сучасною українською літературною мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової направленості та перекладати іншомовні інформаційні джерела.
- Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, ефективно працювати у команді.
- Аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності.

Результати навчання для дисципліни:

1. СР₁ Збирати дані про скарги дитини, анамнез хвороби, анамнез життя, за умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу або вдома у хворого, використовуючи результати співбесіди з пацієнтом, за стандартною схемою опитування хворого. За будь-яких обставин (в закладі охорони здоров'я, його підрозділі, вдома у пацієнта та ін.), використовуючи знання про дитину, її органи та системи, за певними алгоритмами:
 - збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція) та зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару);
 - проводити оцінку психомоторного та фізичного розвитку дитини;
 - обстежувати стан серцево-судинної системи (вимірювати артеріальний тиск, досліджувати пульс);
 - обстежувати стан органів дихання (визначати частоту дихання)
2. СР₉ Надавати екстрену медичну допомогу, за будь-яких обставин, використовуючи знання про дитину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі виявлення невідкладного стану (зупинка серця) в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми (проведення непрямого масажу серця та штучної вентиляції легень).
3. СР₁₁ Виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувальної установи, використовуючи знання про дитину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.
4. СР₁₇ За умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу вести медичну документацію щодо пацієнта (заповнювати титульні сторінки карти стаціонарного хворого, історії хвороби), використовуючи стандартну технологію, на підставі нормативних документів.

У результаті вивчення дисципліни «Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення) **студент має:**

I. Оволодіти сучасними знаннями щодо:

- функціональних обов'язків та основних законодавчих і нормативних актів, що регламентують роботу медичної сестри педіатричного відділення
- принципів організації роботи медичної сестри педіатричного відділення
- особливостей деонтології в роботі медсестри з дітьми та їх родичами
- структури та функцій педіатричного стаціонару
- основних обов'язків медичної сестри педіатричного відділення
- принципів організації роботи поста медичної сестри
- документації, що заповнюється постовою медсестрою та правил її ведення
- правил передачі чергування наступній зміні
- принципів організації роботи медсестри маніпуляційного кабінету
- правил зберігання та обліку медикаментозних засобів і медичного інструментарію у маніпуляційному кабінеті та на посту
- правил виписування, обліку та зберігання сильнодіючих, наркотичних та отруйних речовин згідно з діючим наказом
- принципів організації роботи медсестри процедурного кабінету
- правил зберігання медичного інструментарію в процедурному кабінеті
- правил реєстрація пацієнтів, що поступають у відділення
- правил заповнення історії хвороби
- принципів термометрії, вимірювання артеріального тиску, дослідження пульсу у дітей різного віку
- правил введення дітям лікарських засобів через рот
- правил заповнення систем для інфузії та проведення довенних вливань
- основних вимог до проведення деінфекції, передстерилізаційного очищення інструментарію.
- ускладнень при проведенні дом'язевих, довенних ін'єкцій, принципи їх попередження.
- основних видів клізм: показів для проведення
- правил взяття аналізу сечі для дослідження за методиками Зимницького, Нечипоренка, Аддіс-Каковського, їх діагностичног значення
- правил накладання зігрівального компресу
- правил користування кишеньковим та стаціонарним інгаляторами
- методики подавання дітям зволоженого кисню та користування кисневою подушкою.
- правил підготовки хворих дітей до рентгенологічного дослідження шлунково-кишкового тракту, сечовидільної системи, до ендоскопічного дослідження шлунково-кишкового тракту.
- невідкладної допомоги дитині при ларингоспазмі і стенозуючому ларингіті, при попаданні

стороннього тіла у дихальні шляхи, при нападі бронхіальної астми, при судомному синдромі, при гострій судинній недостатності (непритомність, колапс).

- методики зупинки зовнішніх кровотеч.
- основних ознак клінічної смерті
- проведення первинної серцево-легеневої реанімації (правило АВС): техніка проведення непрямого масажу серця, штучного дихання у дітей різного віку.
- особливостей надання допомоги інкурабельним пацієнтам з порушенням функції дихання та травлення. Контроль симптомів*
- особливостей роботи медичної сестри з інкурабельними пацієнтами різного віку та їх родичами, повідомлення поганих новин. Організація всебічного догляду за лежачими пацієнтами – забезпечення приватності, гідності, фізичних потреб. Транспортування, зміна положення тіла важкохворого чи інкурабельного пацієнта. Постільний комфорт як елемент лікувально-охоронного режиму. Пролежні. Догляд, профілактика та лікування
- правил прикладання дітей до грудей при природному вигодовуванні
- техніки проведення годування дитини з пляшечки.

II. Вміти застосовувати знання у практичних ситуаціях:

1. Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у клініці дитячих хвороб

2. Робити висновок про стан фізіологічних функцій організму дитини, його систем та органів:

- визначати основні показники діяльності серцево–судинної та дихальної систем (пульсу, артеріального тиску, дихання)

3. Демонструвати володіння навичками організації режиму і догляду за здоровими і хворими дітьми, виконувати необхідні медичні маніпуляції:

- демонструвати володіння навичками організації роботи медичної сестри педіатричного відділення
- реєструвати пацієнтів, що поступають у відділення
- заповнювати відповідні графи в історії хвороби
- вимірювати температуру тіла, артеріальний тиск, досліджувати пульс та вносити дані в температурний листок
- працювати з листком призначень.
- вводити дітям лікарські засоби через рот
- вводити ректальну свічку
- підготувати маніпуляційний стіл до роботи
- виконувати підшкірних, дом'язевих, довенних ін'єкцій

- розрахувати дозу антибіотика
- розрахувати дозу знеболювального засобу
- заповнити систему для інфузії та провести довенні вливання
- провести деінфекцію, передстерилізаційне очищення інструментарію
- поставити очисну та лікувальну клізму залежно від віку дитини
- підготувати хворих та необхідне обладнання для взяття калу на яйця гельмінтів, приховану кров, копрограму
- зібрати сечу для дослідження за методиками Зимницького, Нечипоренка, Аддіс-Каковського
- взяти мазки з носа і зіву
- накладати зігрівальний компрес
- застосувувати гірчичники
- користуватися грілкою, пухирем з льодом
- користуватися кишеньковим та стаціонарним інгаляторами
- подавати дітям зволожений кисень та користуватися кисневою подушкою
- промивати шлунок
- проводити забір промивних вод на дослідження
- проводити плевральну пункцію
- підготувати хворих дітей до рентгенологічного дослідження шлунково-кишкового тракту, сечовидільної системи, до ендоскопічного дослідження шлунково-кишкового тракту.
- надавати невідкладну допомогу дитині при ларингоспазмі і стенозуючому ларингіті, при попаданні стороннього тіла у дихальні шляхи, при нападі бронхіальної астми, при судомному синдромі, при гострій судинній недостатності (непритомність, колапс).
- зупиняти зовнішні кровотечі
- проводити первинну серцево-легеневу реанімацію (правило АВС): непрямий масаж серця, штучне дихання у дітей різного віку.
- надавати допомогу інкурабельним пацієнтам з порушенням функції дихання та травленн, контролювати симптоми
- доглядати за хворими дітьми
- доглядати за новонародженою дитиною
- доглядати та спостерігати за хворими з патологією шкіри, органів дихання, серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, сечовидільної системи.
- провести туалет новонародженої дитини
- провести туалет пуповинного залишку, доглядати за пупковою ранкою.
- провести гігієнічну ванну дитині грудного віку
- підмивати дітей залежно від статі
- промивати очі, прочищати ніс, вуха, закапувати краплі у ніс, вуха, очі

- прикладати дитей до грудей при природному вигодовуванні
 - проводити годування дитини з пляшечки.
4. Аналізувати вікові особливості функцій організму та їх регуляцію.
 5. Демонструвати вміння ведення медичної документації, облікової та звітної документації.
 6. Виявляти ознаки клінічної смерті, проводити серцево-легеневу реанімацію

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 1 кредит ЄКТС / 30 годин.

Практика «Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення) не структурована на змістові розділи

3. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план проходження практики

«Сестринська практика»

(Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення)

№ з/п	Тема	К-ть годин
1.	<p>Організація роботи поста медичної сестри. Медична документація, порядок її ведення. Обов'язки та дії постової і маніпуляційної медичної сестри педіатричного відділення</p> <ul style="list-style-type: none"> • Особливості деонтології в роботі медсестри з дітьми та їх родичами. Законодавчі і нормативні акти, що регламентують роботу медичної сестри педіатричного відділення. • Структура та функції педіатричного стаціонару. Основні обов'язки медичної сестри педіатричного відділення. Організація роботи поста медичної сестри. Документація, що заповнюється постовою медсестрою та правила її ведення. Правила передачі чергування наступній зміні. Організація роботи медсестри маніпуляційного кабінету. • Правила зберігання та обліку медикаментозних засобів і медичного інструментарію у маніпуляційному кабінеті та на посту. Виписування, облік та зберігання сильнодіючих, наркотичних та отруйних речовин згідно з діючим наказом. • Організація роботи медсестри процедурного кабінету. Правила зберігання медичного інструментарію в процедурному кабінеті. 	6

	<ul style="list-style-type: none"> • Реєстрація пацієнтів, що поступають у відділення. Заповнення історії хвороби. Термометрія, вимірювання артеріального тиску, дослідження пульсу з внесенням даних до температурного листка. Робота з листком призначень. • Правила введення дітям лікарських засобів через рот. Техніка введення ректальної свічки . 	
2	<p>Медикаментозна парентеральна допомога дітям. Розрахунок дози знеболювального засобу</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підготовка маніпуляційного стола до роботи. Техніка виконання підшкірних, дом'язевих, довенних ін'єкцій. Розрахунок дози антибіютика. Розрахунок дози знеболювального засобу. • Правила заповнення систем для інфузії та проведення довенних вливань. Основні вимоги до проведення деінфекції, передстерилізаційного очищення інструментарію. • Ускладнення при проведенні дом'язевих, довенних ін'єкцій, принципи їх попередження. 	6
3	<p>Забезпечення лікувального та діагностичного процесу в педіатричному стаціонарі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основні види клізм: покази для проведення, техніка виконання залежно від віку дитини. • Підготовка хворих та необхідного обладнання для взяття калу на яйця гельмінтів, приховану кров, копрограму. Правила взяття аналізу сечі для дослідження за методиками Зимницького, Нечипоренка, Аддіс-Каковського, їх діагностичне значення. Техніка взяття мазків з носа і зіву. • Правила накладання зігрівального компресу. Техніка застосування гірчичників, користування грілкою, пухирем з льодом. • Правила користування кишеньковим та стаціонарним інгаляторами. Методика подавання дітям зволоженого кисню та користування кисневою подушкою. • Промивання шлунку: способи проведення, взяття промивних вод на дослідження. • Плевральна пункція. • Підготовка хворих дітей до рентгенологічного дослідження шлунково-кишкового тракту, сечовидільної системи, до ендоскопічного дослідження шлунково-кишкового тракту. 	6
4	<p>Обов'язки медсестри по забезпеченню особистої гігієни дітей різного віку та вигодовуванню дітей першого року життя.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Догляд та спостереження за хворими з патологією шкіри, органів дихання, серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, сечовидільної системи. 	6

	<ul style="list-style-type: none"> • Особливості роботи медичної сестри з інкурабельними пацієнтами різного віку та їх родичами, повідомлення поганих новин. Організація всебічного догляду за лежачими пацієнтами – забезпечення приватності, гідності, фізичних потреб. Транспортування, зміна положення тіла важкохворого чи інкурабельного пацієнта. • Постільний комфорт як елемент лікувально-охоронного режиму. Пролежні. Догляд, профілактика та лікування. • Туалет новонародженої дитини. Туалет пуповинного залишку, догляд за пупковою ранкою. • Проведення гігієнічної ванни дитині грудного віку. Підмивання дітей залежно від статі. Промивання очей, очищення носу, вух, закапування крапель у ніс, вуха, очі. • Правила прикладання дітей до грудей при природному вигодовуванні. Техніка проведення годування дитини з пляшечки. 	
5	<p>Долікарська допомога при деяких невідкладних станах в педіатричній практиці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Невідкладна допомога дитині при ларингоспазмі і стенозуючому ларингіті, при попаданні стороннього тіла у дихальні шляхи, при нападі бронхіальної астми, при судомному синдромі, при гострій судинній недостатності (непритомність, колапс). • Методика зупинки зовнішніх кровотеч. • Основні ознаки клінічної смерті. Проведення первинної серцево-легеневої реанімації (правило АВС): техніка проведення непрямого масажу серця, штучного дихання у дітей різного віку. • Особливості надання допомоги інкурабельним пацієнтам з порушенням функції дихання та травлення. Контроль симптомів. 	4
6	Диференційований залік	2

4. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення) використовуються різновиди методів навчання, рекомендовані для вищої школи, а саме:

- за джерелами знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія); наочні (демонстрація); практичні (практична робота, опанування практичними навичками), на яких робиться особливий акцент при вивченні дисципліни;
- за логікою навчального процесу: аналітичний (визначення загального стану хворого та основних ознак хвороби), синтетичний (з'ясування взаємозв'язку основних ознак захворювань, визначення найоптимальніших заходів по забезпеченню ефективного догляду за хворим), їх

поєднання – аналітико-синтетичний, а також індуктивний метод, дедуктивний, їх поєднання – традуктивний метод;

– за рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

«Сестринська практика» проводиться у педіатричному відділенні стаціонару в кінці VI навчального семестру в літній час (червень-липень). На практику в умовах педіатричного стаціонару виділено 1 робочий тиждень. Проходження практики регламентовано календарним графіком проходження практики, який складено відповідно до завдань практики та теми роботи керівником практики від кафедри пропедевтики педіатрії та медичної генетики і організації спільно з практикантом. Тривалість щоденної практики – 6 годин. Робочий день студента складається з двох частин:

- 1) засвоєння теоретичного матеріалу щодо особливостей роботи стаціонару та основних маніпуляцій і їх відпрацювання під контролем керівника від установи та викладача;
- 2) самостійна робота студента у відділеннях стаціонару та закріплення отриманих знань і умінь (самостійна робота студентів). Самостійна робота студентів посідає у вивченні дисципліни вагоме місце, а її ефективність повинна забезпечуватись викладачами та допоміжним персоналом кафедри, на якій проводиться викладання дисципліни.

5. Методи контролю

Методи і форми контролю та оцінювання успішності студентів з дисципліни здійснюються відповідно до вимог програми та Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (лист МОЗ України № 08.01-47/10395 від 15.04.2014).

При оцінюванні знань студентів перевага надається стандартизованим методам контролю: тестування (письмове), структуровані письмові роботи, робота із стандартною медичною документацією, стандартизований за методикою виконання контроль практичних навичок.

Оцінка за практику складається з суми балів за виконання студентом 24 практичних навичок, які перевіряються безпосереднім керівником від бази практики (максимум 120 балів (24 x 5) – мінімум 72 бали (24 x 3)), та балів за підсумковий контроль, що виставляються при проведенні диференційованого заліку (максимум 80 балів – мінімум 50 балів).

Кількість балів, яку може набрати студент за *поточну діяльність*, вираховується шляхом складання кількості балів, отриманих студентом за набуті в процесі практики знання, уміння, навички, що були оцінені в балах безпосереднім керівником від бази (максимум 120 балів – мінімум 72 бали).

Одним з видів діяльності студента та його контролю викладачем є ведення «Щоденника практики» (додаток 1), який заповнюється студентом. Виконання практичних навичок щоденно перевіряє безпосередній керівник практики від бази та візує їх виконання у щоденнику практики

студента. Керівник практики від Університету систематично здійснює контроль ведення щоденників студентами.

Отже, до диференційного заліку допускаються студенти, які виконали програму практики, мають належно оформлений звітний документ (Щоденник практики), позитивну характеристику (в письмовому вигляді) загального керівника від бази практики та отримали за поточну діяльність не менше 72 балів.

Підсумковий контроль, відповідно до вимог програми практики, у вигляді диференційного заліку студенти складають в останній день практики комісії, до складу якої входять керівники практики від Університету і, за можливості, від баз практики. Засобами діагностики засвоєння матеріалу є ситуаційні задачі (типові ситуаційні задачі у кількості 2), тестові завдання (студентові пропонується 15 тестів формату А).

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час підсумкового контролю становить 80:

- за вирішення кожної ситуаційної задачі студент максимально отримує 25 балів (задача вирішена методично правильно – 25 балів, виконано з несуттєвими помилками, виправленим студентом – 20 балів, виконано з 1-2 суттєвими помилками – 15 балів, не виконано – 0 балів);
- за відповідь на питання тест контролю – 30 балів (2 бали за правильну відповідь)

Підсумковий контроль зараховується студентові, якщо при вирішенні ситуаційних задач набрав не менше 30 балів (15x2), за результатами тестування набрав не менше 20 балів. Таким чином, мінімальна сумарна оцінка за підсумковий контроль становить 50 балів.

6. Поточний контроль.

За час практики студенти повинні ознайомитися з функціональними обов'язками та основними законодавчими і нормативними актами, що регламентують роботу медичної сестри педіатричного відділення; опанувати основними прийомами професійної діяльності медичної сестри, навичками та вміння, які оцінюються в балах.

Перелік знань, умінь і навичок, які має набути студент під час практики

«Сестринська практика»

(Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення)

1. Проведення обліку медикаментозних засобів в маніпуляційному кабінеті педіатричного відділення. Забезпечення пацієнтів лікарськими засобами згідно листка призначень.
2. Організація роботи та оформлення документації постової медичної сестри педіатричного відділення та медичної сестри в процедурному кабінеті.

3. Вимірювання артеріального тиску, дослідження частоти пульсу і дихання, та занесення показників у температурний листок. Вимірювання температури тіла хворої дитини та оформлення температурного листка, визначення типу температурної кривої.
4. Введення лікарських препаратів для внутрішнього застосування дітям різного віку
5. Приготування необхідних розчинів для парентерального введення та оволодіння правилами поводження з одноразовим шприцом після його застосування.
6. Виконання підшкірних ін'єкцій.
7. Виконання дом'язевих ін'єкцій.
8. Розрахунок дози антибіотика та приготування його для парентерального введення
9. Розрахунок дози знеболюючого засобу та виписування відповідних рецептів. Облік та контроль зберігання сильнодіючих та наркотичних середників
10. Виконання довенних ін'єкцій та інфузій.
11. Проведення дезінфекції та передстерилізаційного очищення інструментарію
12. Взяття мазків з носу і зіву хворих дітей. Закапування крапель у вуха, ніс, очі
13. Виконання клізм дітям різного віку
14. Взяття калу на різні види досліджень у дітей.
15. Взяття сечі на різні види досліджень у дітей.
16. Промивання шлунку у дітей різного віку.
17. Накладання компресів дітям різного віку.
18. Застосування гірчичників. Користування грілкою та пухирем з льодом.
19. Подавання зволоженого кисню дітям різного віку. Надання невідкладної допомоги дитині при ларингоспазмі і стенозуючому ларингіті, при попаданні стороннього тіла у дихальні шляхи, при нападі бронхіальної астми
20. Надання невідкладної допомоги дитині при судомному синдромі
21. Надання невідкладної допомоги дитині при гострій судинній недостатності (непритомність, колапс). Проведення найпростіших реанімаційних заходів (штучне дихання, непрямий масаж серця). Надання невідкладної допомоги та проведення найпростіших реанімаційних заходів інкурабельним пацієнтам
22. Контроль правильного прикладання дітей до грудей при природному вигодовуванні. Техніка годування дітей грудного віку з пляшечки.
23. Проведення туалету очей, вух, носу та пупкової ранки. Проведення гігієнічних та лікувальних ванн дітям грудного віку. Підмивання дітей залежно від статі. Догляд за лежачими

пацієнтами. Транспортування, зміна положення тіла важкохворого чи інкурабельного пацієнта.
Догляд, профілактика та лікування пролежнів

24. Підготовка хворих дітей до рентгенологічного дослідження шлунково-кишкового тракту, сечовидільної системи. Підготовка хворих дітей до ендоскопічного дослідження шлунково-кишкового тракту.

6.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності

Критерії оцінювання виконання практичних навиків:

- оцінка «відмінно» (**5 балів**) виставляється у випадку, коли студент повністю володіє теоретичними засадами засвоєваних практичних дій, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпно точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує ситуаційні задачі різного ступеню складності; методично правильно демонструє передбачені програмою практичні навички та правильно діє у змодульованих клінічних ситуаціях; проявляє ініціативу діє під час самостійної частини робочого дня виробничої практики, виконуючи більший обсяг робіт, ніж запланована мінімальна кількість маніпуляцій та процедур;
- оцінка «добре» (**4 бали**) виставляється за умови, коли студент знає зміст теми та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі ситуаційні задачі, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках; виконує передбачені для опанування практичні навички, але може припускатися окремих несуттєвих помилок, які виправляє самостійно; активно працює під час самостійної частини робочого дня виробничої практики, виконуючи запланований мінімум маніпуляцій та процедур;
- оцінка «задовільно» (**3 бали**) ставиться студентові на основі його знань основного змісту теми та при задовільному рівні його розуміння, автоматичному засвоєнні найсуттєвіших практичних навичок. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує ситуаційні задачі, відчуваючи складнощі у простих випадках; студент не завжди спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно; здатний виконати основні практичні завдання та діяти у змодульованих клінічних ситуаціях тільки після відповідних зауважень та допомоги викладача; при проведенні самостійної роботи виникають труднощі, вирішити які студент потенційно може за допомогою викладача або медичного персоналу лікарні;
- оцінка «незадовільно» (**0 балів**) виставляється у випадках, коли знання і вміння студента не відповідають вимогам оцінки «3 бали»; студент пасивно поводить себе під час самостійної роботи, має явні труднощі при вирішенні ситуаційних завдань, засвоєнні практичних навичок, не здатний

приймати рішення та діяти у типових клінічних ситуаціях, навіть після відповідних зауважень та корекції викладача.

7. Форма підсумкового контролю успішності навчання: диференційований залік. Підсумковий контроль проводиться по завершенню вивчення блоку відповідних тем в останній день практики

8. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до диференційованого заліку становить 120 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до диференційованого заліку становить 72 бали.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі суми отриманих студентом оцінок за кожен практичну навичку (в кількості 24) за 4-ри бальною шкалою.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні диференційованого заліку становить 80.

Мінімальна кількість балів при складанні диференційованого заліку - не менше 50.

Оцінка з практики визначається, як сума балів за поточну навчальну діяльність (не менше 72) та балів за виконання індивідуальних завдань на останньому занятті (не менше 50).

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за практику (поточна навчальна діяльність та підсумковий контроль) становить 200 балів

Мінімальна кількість балів, яку може отримати студент за практику (поточна навчальна діяльність та підсумковий контроль) становить – 122 бали.

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок „A”, „B”, „C”, „D”, „E” проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни.

Студенти, які одержали оцінки FX, F («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються. Студенти з оцінкою FX після перескладання автоматично отримують бал „E”.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент (122)	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент (122)	2

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Об’єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

9. Методичне забезпечення

1. Зразок «Щоденника проходження практики «Сестринська практика» (Основні обов’язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення)
2. Методичні вказівки для підготовки до кожної теми.
3. Методичне забезпечення проведення підсумкового контролю:
 - база тестових завдань формату А з відповідями.
 - перелік стандартизованих за методикою виконання практичних навичок.
 - ситуаційні завдання з моделювання дій молодшого медичного персоналу в конкретних клінічних ситуаціях.

Розробка питань тест-контролю, ситуаційних задач для співбесіди та практичних завдань, що використовуються для діагностики успішності навчання, базується на переліку питань і практичних навичок, які повинен засвоїти студент при вивченні дисципліни «Сестринська практика» (Основні обов’язки та професійні дії медичної сестри педіатричного відділення). Комплекти практичних завдань сформовані з переліку практичних навичок, якими має опанувати студент під час вивчення дисципліни, є стандартизованими за методикою виконання практичними роботами.

**Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль (диференційований залік)
з практики «Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри
педіатричного відділення)**

1. Основні деонтологічні засади роботи медсестри з дітьми та їх родичами.
2. Особливості роботи медичної сестри з інкурабельними пацієнтами різного віку та їх родичами
3. Основні обов'язки медичної сестри педіатричного відділення.
4. Організація роботи поста медичної сестри педіатричного відділення. Документація, що заповнюється постовою медсестрою, правила її ведення. Правила передачі чергування наступній зміні.
5. Організація роботи медичної сестри маніпуляційного кабінету педіатричного відділення. Основна документація, правила зберігання та обліку медикаментозних засобів і медичного інструментарію.
6. Організація роботи медичної сестри процедурного кабінету педіатричного відділення.
7. Особливості термометрії, вимірювання артеріального тиску та дослідження пульсу у дітей різного віку.
8. Правила введення дітям лікарських засобів через рот.
9. Особливості виконання підшкірних, дом'язевих, довенних ін'єкцій дітям різного віку.
10. Правила розрахунку дози антибіотика дитині даного віку.
11. Методика та правила постановки різноманітних видів клізм дітям різного віку.
12. Особливості застосування у дітей гірчичників, користування грілкою та пухирем з льодом.
13. Правила взяття у дітей аналізу сечі для дослідження за методиками Зимницького, Нечипоренка, Аддіса-Каковського та їх діагностичне значення.
14. Принципи підготовки хворих дітей до рентгенологічного дослідження шлунково-кишкового тракту, сечовидільної системи, до ендоскопічного дослідження шлунково-кишкового тракту.
15. Принципи надання невідкладної допомоги дитині при ларингоспазмі і стенозуючому ларингіті, при попаданні стороннього тіла у дихальні шляхи, при нападі бронхіальної астми, при судомному синдромі, при гострій судинній недостатності (непритомність, колапс).
16. Основні ознаки клінічної смерті. Правила проведення первинної серцево-легеневої реанімації.
17. Основні принципи догляду та спостереження за хворими з патологією шкіри.
18. Основні принципи догляду та спостереження за хворими з патологією органів дихання.
19. Основні принципи догляду та спостереження за хворими з патологією серцево-судинної системи.
20. Основні принципи догляду та спостереження за хворими з патологією шлунково-кишкового тракту
21. Основні принципи догляду та спостереження за хворими з патологією сечовидільної системи.
22. Проведення гігієнічної ванни дитині грудного віку. Підмивання дітей залежно від статі.

23. Організація паліативної допомоги дітям з невиліковними захворюваннями. Особливості ведення пацієнтів дитячого віку в термінальній стадії захворювання, догляд, методи паліативного лікування основних симптомів та синдромів
24. Промивання очей, очищення носу, вух, закапування крапель у ніс, вуха, очі.
25. Особливості закапування крапель у ніс, очі та вуха дитині.
26. Туалет новонародженої дитини. Туалет пуповинного залишку, догляд за пупковою ранкою.
27. Правила прикладання дитей до грудей при природному вигодовуванні.
28. Техніка годування дитини з пляшечки.

**Перелік практичних навичок, якими повинен оволодіти студент при проходженні практики
«Сестринська практика» (Основні обов'язки та професійні дії медичної сестри
педіатричного відділення)**

1. Продемонструвати вміння дати лікарський препарат для внутрішнього застосування дитині певного віку.
2. Продемонструвати на муляжі методику виконання підшкірної ін'єкції дитині.
3. Продемонструвати на муляжі методику виконання дом'язевої ін'єкції дитині.
4. Розрахувати дозу антибіотика та розвести його у разі необхідності.
5. Розрахувати дозу знеболюючого засобу та виписувати відповідні рецепти.
6. Вести облік та зберігати сильнодіючі та наркотичні середники відповідно до чинного законодавства.
7. Підготувати систему та ввести на муляжі довенно краплинно препарат.
8. Підготувати необхідні розчини для парентерального введення та продемонструвати правила поводження з одноразовим шприцом після його застосування.
9. Провести вимірювання температури у хворої дитини та оформити температурний лист.
10. Дослідити у хворої дитини пульс та виміряти хворій дитині артеріальний тиск.
11. Провести дослідження дихання хворій дитині.
12. На бланку температурного листка відмітити запропоновані викладачем показники пульсу, артеріального тиску, температури тіла, зробити висновок про їх відповідність нормі та про тип температурної кривої.
13. Підготувати необхідні засоби та продемонструвати на муляжі методику сповивання новонародженої дитини.
14. Підготувати необхідні засоби та продемонструвати на муляжі методику проведення гігієнічної ванни та підмивання дитини залежно від статі.
15. Продемонструвати методику взяття мазків з носу і зіву.
16. Продемонструвати методику закапування крапель у вуха, ніс, очі на муляжі.

17. Підготувати необхідні засоби та продемонструвати на муляжі методику промивання шлунку дитині певного віку.
 18. Приготувати необхідне обладнання для очисної клізми дітям різного віку, продемонструвати методику її застосування на муляжі.
 19. Приготувати необхідне обладнання для лікувальної клізми дітям різного віку, продемонструвати методику її застосування на муляжі.
 20. Продемонструвати методику подавання дитині певного віку зволоженого кисню.
 21. Підготувати необхідні засоби та продемонструвати на муляжі методику накладання зігрівального компресу на вухо дитині.
 22. Підготувати необхідні засоби та продемонструвати на муляжі методику застосування гірчичників дитині.
 23. Підготувати необхідні засоби та продемонструвати на муляжі методику туалету порожнини рота, носа, очей, вух та обробки пуповинного залишку новонародженої дитини.
 24. Підготувати відповідні засоби та продемонструвати на муляжі методику годування дитини першого року життя.
 25. Продемонструвати методику проведення реанімаційних заходів (штучна вентиляція легень, непрямий масаж серця) на фантомі дитини.
- Продемонструвати методику проведення реанімаційних заходів невиліковно хворим.

10. Рекомендована література

Основна (базова) література

1. Догляд і підтримка дітей з ВІЛ-інфекцією: навчальний посібник для персоналу дитячих установ, батьків, опікунів, соціальних працівників та інших осіб, що доглядають за дітьми з ВІЛ-інфекцією / [М. Л. Аряєв, Н. В. Котова, О. О. Старець та ін.]. – К.: Кобза, 2003. – 168 с.
2. Касевич Н.М. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-III рівнів акредитації / за ред. В.І. Литвиненка. - 7-ме вид., випр. - К. : Медицина, 2017. - 424 с.
3. Касевич Н.М. Практикум з сестринської справи. – К.: «Здоров'я», 2005.
4. Маніпуляції в педіатрії (показання і техніка виконання): Навч. посіб. / Ю.В. Марушко, Т.В. Гищак. – К.: Вид. Паливода А.В., 2007. – 104 с.
5. Неотложные состояния у детей / А.Д. Петрушина, Л.А. Мальченко, Л.Н. Крестина и соавт. - М., Медицинская книга, 2002. – 176 с.
6. Нетяженко В.З., Щуліпенко І.М., Дідківська Л.А. Догляд за хворими (загальний і спеціальний з основами медсестринської техніки): підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації. – К.: Здоров'я, 2013. - 591 с.

7. Тяжка О.В., Антошкіна А.М., Васюкова М.М., Казакова Л.М., Лутай Т.І. та ін. Основи догляду за дітьми. Техніка лікувальних процедур і маніпуляцій: навч. посіб. для мед. ВНЗ III-IV р.а. – 2-ге вид. / за ред. О.В. Тяжкої. – К. : Медицина, 2014. - 152 с.

Допоміжна література

1. Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: навч.посібник /Л.С. Савка, Л.І. Разінкова, О.І. Коцар; за ред. Л.М. Ковальчука, О.В. Кононова. – 3-є вид., переробл. і допов. — К.: ВСВ -Медицина, 2017. – 600 с.
2. Волосовець О.П., Маркевич В.Е., Тарасова І.В., Лобода А.М. Неонатологія: навч.-метод. посіб. – Суми : СумДУ, 2011. – 214 с.
3. Практикум з пропедевтичної педіатрії з доглядом за дітьми / За ред. В.Г. Майданника, К.Д. Дуки. – К.: Знання України, 2002.– 356 с.
4. Curriculum in Palliative Care for Undergraduate Medical Education : Recommendations of the European Association for Palliative Care [Electronic resource] / Milano, EAPC, 2007. – 24 p. - Access mode: <http://www.eapcnet.eu/LinkClick.aspx?fileticket=VmnUSgQm5PQ%3D>.
5. EAPC Atlas of Palliative Care in Europe [Electronic resource]/ [C. Centeno, D. Clark, T. Lynch et al.] – Houston : IAPHС Press, 2007. – 340 p. – Access mode: <http://www.eapc-taskforce-development.eu/documents/taskforce/ATLAS-EAPC-2007.pdf>.
6. Recommendation Rec (2003) 24 of the Committee of Ministers to member states on the organisation of palliative care [Electronic resource] / Council of Europe. – 2003. - Access mode: [http://www.coe.int/t/dg3/health/Source/Rec\(2003\)24_en.pdf](http://www.coe.int/t/dg3/health/Source/Rec(2003)24_en.pdf).
7. White Paper on standards and norms for hospice and palliative care in Europe [Electronic resource]/ Recommendations from the European Association for Palliative Care. Part I // Eur. J of Palliative Care. – 2009. – # 16 (6). - Access mode: <http://www.eapcnet.eu/LinkClick.aspx?fileticket=f63pXXzVNEY%3D&tabid=735>.
8. White Paper on standards and norms for hospice and palliative care in Europe [Electronic resource] / Recommendations from the European Association for Palliative Care. Part II // Eur. J of Palliative Care. – 2010. – # 17 (1). - Access mode: <http://www.eapcnet.eu/LinkClick.aspx?fileticket=f63pXXzVNEY%3D&tabid=735>.
9. Recommendations of the European Association for Palliative Care (EAPC) For the Development of Undergraduate Curricula in Palliative Medicine At European Medical Schools [Electronic resource]: report of the EAPC Steering Group on Medical Education and Training in Palliative Care. - Edition 2013. - Access mode: https://mail.rambler.ru/m/folder/INBOX/7271.2/download/id/EAPC_UndergraduateCurriculumUpdate2013.pdf

11. Інформаційні ресурси

1. Яворський О.Г. DVD-фільм «Догляд за хворими. Основи мед сестринської справи» (у 2-х частинах) / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
2. Яворський О.Г. DVD-фільм «Огляд хворого. Основи мед сестринської справи» (у 2-х частинах) / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
3. Наказ МОЗ України № 110 від 14.02.2012 Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medsoft.ucoz.ua>
4. Наказ МОЗ України № 223 від 22.10.1993 Про збір, знезараження та здачу використаних медичних виробів одноразового застосування із пластичних мас [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medsoft.ucoz.ua>
5. Наказ МОЗ України від 15.01.2014 №34 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги".
6. Наказ МОЗ України від 01.06.2013 №460 "Про затвердження протоколів медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом та виконання основних медичних процедур та маніпуляцій".
7. Наказ МОЗ України від 22.05.2013 №410 "Про затвердження форм облікової документації та звітності стосовно реєстрації випадків контакту осіб з кров'ю чи біологічними матеріалами людини, забрудненими ними інструментарієм, обладнанням чи предметами, проведення постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції та інструкцій щодо їх заповнення".
8. Наказ МОЗ України № 437 від 31 серпня 2004 року «Про затвердження клінічних Протоколів надання медичної допомоги при невідкладних станах у дітей на шпитальному та дошпитальному етапах».
9. Наказ МОЗ України № 152 від 04.04.2005 «Протокол медичного догляду за здоровою новонародженою дитиною».
10. Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги [Електронний ресурс] / Закон України від 07.07.2011 р. № 3611-VI. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3611-17>
11. Про затвердження Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року [Електронний ресурс] / Закон України від 23.12.2009 р. № 1794-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1794-17>
12. Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації паліативної медичної допомоги при хронічному больовому синдромі [Електронний ресурс] / Наказ МОЗ України від 25.04.2012 № 311. – Режим доступу: http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20120425_311.html

13. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я – 2020: український вимір» [Електронний ресурс] / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. №1164. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1164-2011-%FO>

- Інтернет-ресурси з тем «Загальний огляд хворого»
 - <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
 - <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>
- Інтернет-ресурси з питань етико-деонтологічних аспектів роботи медичного працівника:
 - http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vzhdu/2011_57/vip_57_13.pdf
 - http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Mosv/2012_4/data/article22.pdf
 - http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2012_1/2neranov.pdf

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

1. Підведення підсумків практики здійснюється при наявності всіх звітних документів, передбачених програмою з практики, і характеристики діяльності студента під час практики, підписаної безпосереднім і загальним керівником від бази практики.
2. Оцінювання засвоєння студентом практичних навичок та вмінь здійснюється з використанням критеріїв, які вказані в робочій програмі практики та у щоденнику практики студента. Оцінка за практику складається з суми балів за виконання студентом практичних навичок та балів за підсумковий контроль. Виконання практичних навичок щоденно перевіряє безпосередній керівник практики від бази та візує їх виконання у щоденнику практики студента. Керівник практики від Університету систематично здійснює контроль ведення щоденників студентами. До підсумкового контролю з виробничої практики допускаються студенти, які отримали за виконання практичних навичок з певного виду практики не менше, ніж 72 бали, представили звіт за практику та позитивну характеристику загального керівника від бази практики. Підсумковий контроль, відповідно до вимог програми практики, студенти складають в останній день практики комісії, до складу якої входять керівники практики від Університету і, за можливості, від баз практики.
3. Оцінка за практику заноситься керівником від Університету до залікової книжки студента і заліково-екзаменаційної відомості. Впродовж трьох днів після закінчення практики керівник від Університету подає відомість до відповідного деканату, звіт про проведення практики - до відділу практики Університету.
4. Оцінка за практику враховується при розгляді питань про призначення стипендії нарівні з оцінками за іспити та інші диференційовані заліки.

5. Студенти, які не виконали програму практики без поважних причин, отримали незадовільну оцінку за практику і не ліквідували академічну заборгованість до початку наступного семестру, відраховуються з Університету.
6. Підсумки практики щорічно заслуховуються і обговорюються відповідними кафедрами, профільними методичними комісіями, Вченими радами факультетів та Університету.